

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De q[ua]rta specie luxurie. s. de adulterio. Sermo LXXXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

De grauitate adulterii.

Nota

diabolus
insidiat
fimi boio

re. mo qd ampli⁹ tales hoies cu morui fue/
rit morte spuali: sperat seipos posse suscitare
Et vt breuit⁹ dica i pnci se nihil posse asserit: s;
i futuro. i. i extrcto oia posse. cu tñ tuc ex se erit
iporetiores z di adiutorio min⁹ digni: qz cu di
uci⁹ offederit. qñ etiã diabol⁹ mag⁹ laborabit
ad ipediendũ salutẽ eoz. Ipe em calcaneo insi/
diat. i. fini boio: qd bñ pot ex h q dicitũ e serpe
ti Ben. iij. Tu insidiaber⁹ calcaneo illi. tuc inqz
oia se posse psumit: cu loge min⁹ pñt: vics i fi
ne vite. Un licz i sanitate caro magis aduerset
spũ: z inclinet siue inducat ad lasciuia qz in ex
tremis siue ifirmitate. tñ loge maior erit tenta
tio i extremis a demonibz qz vnqz fuerit i vita
tpe sanitate. Nã demõ co gñct ex nã z cõplexio
ne. imo ifirmitate z disproportionẽ corpis appo
pinqre morte: z separationẽ aie a corpe. Sic em
bñ q si tuc nõ vicerit sua tẽtatiõẽ. q in ppetuũ
randẽ vincere nõ poterit. pperca vicia demõis
tẽtatio oibz pcedentibz est grauior. Et nisi bõ
dũ sanus est merca a deo adiuuari in fine. vir
imo qdãmõ impossibile est cu bñ vitã finire.
Si ho bõ dũ sanus est facit diligentiã quã hu
mano mõ facere pot: sine dubio in fine de⁹ euz
nõ derelinq. Scdo vtile est boi scire q sine
dei adiutorio nõ pñt bñ agere: ad hoc vt tanto
maiorẽ faciãt diligentiã pro gratia dei obrinẽ
da: sine cui⁹ auxilio pueri nõ possunt. elemo/
synas largiẽdo / deũ orando / z serõz suffragia
z viroz iustoz siue deuotaz psonaz implorã
do. dũ em bõ talia facit: ea intẽtiõẽ vt omnipotẽs
deus sibi auxiliẽt. qrenus exte possit laqos di
abolit: aut i tẽtatiõẽ se pseruare ne cadat. tunc
de⁹ q est misericordissim⁹ z valde pi⁹: sua boni
tate nõ derelinqẽt eũ. imo qnto mag⁹ eũ iplozat
p auxilio aut in pdictis opibz bonis se exerceat
tãto ampli⁹ sibi auxiliũ pstat. Tertio vtile
est boi pdicta scire ad h vt faciat qd in se est ita
q bõ nõ dimittat: qñ aliq etiã q vident sibi dif
ficia faciat. dñs ei ñ vult iuuare eos q se ñ iu
uãt. imo qñ fingit se ñ scire eoz necessitatẽ: qz
ipi fingit se. eo q ipi se nõ pbãt quã ñ possint
in tẽtatiõẽ resistẽdo: qz quãro pl⁹ resistũt. tãro
ma⁹ adiutoriu habẽt expectare a deo: z quãro
min⁹ resistũt: tãro min⁹ de⁹ eos adiuuat. Un
Sap. j. dicit: Spũs scũs discipline effugiet fi
cũ. Ite possz sic qri ab eo q de se pñere nõ
posse: aut vis pñere z ñ potes: aut potes z nõ
vis. Si vis z nõ potes: tuc ifidel⁹ est de⁹ q pati
tur re tẽtari sup posse eũ: qd dicere blasphem
iũ est: vt pñt s. f. Imo fatuũ est talia cogita/
re: magis impiũ dicere: vt patz ex pcedentibz.
Nõne credis q oia possis cu eo q oia pot. Si
cũ vulgarit⁹: qui nõ habet nisi qtuor vl⁹ qnqz
solidos: dicit. ego ce rex habemus centũ milia
marcar. Nõ potest q paruũ eẽ illõ posse: cui⁹
defectu posse diuinũ paratuũ e supple. Si ac
potes z nõ vis: tuc impura tibipñi qre nõ cõti
nea: nec poterz hẽe aliquã excusationẽ. Ulter
mo pot qri a talibz: siue a quibz talibz: an possit

aliq tpe pñere. si de sic: vt p mēsem: tuc p̄t suf
ficient ondi: q sequit mēse pot⁹ er mag⁹ possit
pñere q̄ isto mēse. pz: qz p̄suerudo p̄nēdi il
l⁹ mēsis iuuabit eũ. de q̄ de Tul. Opria forma
viuēdi est eligēda: quã iocūdã redder assuetu
do. Et poeta dr. Qd male fers: assuetce / feres.
Et iõ sp̄are dz deũ esse paratiorẽ ad iuuādũ eũ
postqz p mēsem p amore ei⁹ p̄nuerit q̄ añ. si
tñ ex corde instāter h̄ p̄erierit: vt vics auxiliẽt si
bi. Ite eũ ip̄e nõ sit seau⁹ de vita: nõ dico p mē
sem: s; neqz p vnã horã: q̄ rōne spar se acceptu
rũ a deo vitã: eadẽ z sp̄are dz vturẽ fuidi deo
se acceptu: in vita illa. Nec dz disponere se ser
uiturũ diabolo i vita quã nondũ h̄. Nõ em dz
sitis esse opario ebrioso z lufori: q̄ pus obolu p
die q̄ illũ lucrãt⁹ sit. Sz adhuc di. q̄s. an for
nicatio sit aliq mō pctm veniale. Et q sic. vt ex
illo Augu. in li. de bono iugalit: vbi dr. q est ci
bus ad salutẽ corpis: h̄ est p̄cubit⁹ ad salutẽ hu
mani gñis: sed nõ ois inordinat⁹ vsus ciboz est
pctm mortale. q̄ nec ois inordinat⁹ p̄cubit⁹ est
pctm mortẽ: q̄lis est p̄cubit⁹ fornicatiõis sim
plicis. Rñr fm mērem s. Tho. ij. q. cluij. ar.
ij. in solone septe rōnis per totũ. q nõ ita est de
comestiõẽ sic de fornicatiõẽ. eo q ex vna come
stione non ipedit bonũ totũ vite vni⁹ boio. Et
iõ ac⁹ gule ex suo gñe nõ est pctm mortẽ: nisi
scient q̄s cibũ comederit q̄ totã cõditiõẽ vite
ei⁹ imuraret. sic p̄z de Adã. Sz ex vno p̄cubit⁹
tu pot vn⁹ bõ gnãt. Et iõ inordinario p̄cubit⁹
q ipedit bonũ plis nasciture: ex ipõ gñe ac⁹ est
pctm mortẽ: nõ solũ ex inordinatiõẽ p̄cubie.
Sic q̄ ex p̄missis p̄z: q ois fornicatio simplex
est pctm mortẽ: ex auctibz z rōnibz p̄missis. Et
q nlls vere dicere p̄t: q nõ possit pñere: vt la
rus audist. Rogem⁹ deũ oipotẽtẽ: vt in hac
q̄ridiana pug carnis p̄ sp̄m nob auxiliũ p̄stat:
vt p castitatẽ z cõtinentiã mereamur obrinere
vitam p̄petuã Amen.

De q̄ra specie luxurie. s. de adulterio.
Sermo LXXXI.

Neqz fornicarii ne
qz adult⁹ neqz molles regnũ dei pos
sident. j. Loz. vij. In p̄cedentibz duo
bus fimonibz audist de fornicatiõẽ simplici: q̄
est p̄ma sp̄s luxurie. de qua dixi q̄ nã: scriptura
z picula futura ondit eã eẽ fugiendã. Quare
ẽt dõ pbibuerit: z quõ pbibẽdo eã nob miam
fecerit: q̄ error z falsitas sit dicẽtũ se nõ pos
se pñere zẽ. vt p̄z ex dicitis. Nũ c̄ p̄ter viciũ
ret dõm de alijs duabz luxurie sp̄ibus: vics de
Stupro / z Rapru. de q̄b dixi ser. lxxvj. D L
Et ideo nũc de istis sp̄ibz eã breuitat⁹ ibidẽ dõ
ca sufficiãt. Et tendam⁹ ad q̄rã luxurie sp̄e
ciem: vics adulteriu. p̄ter qd in p̄ta thema q̄s
bet hoc malo adulterij occupatus / si non pen
tẽt: et sic morit⁹ eternaliter damnãt. Etiam si in
alijs operibz bonis se multuz exercitasset. Pro

B
Graui
tas p. ad
ulteriũ
ondit in
lapidibz.

Quisio

In brui
scialibz.

Soues

Exemplz

Exemplz.

no bñ

B
Figure
ostẽdunt
adulteri
um gũe
peccatũ.

gfa Bue ma. ¶ Neq; fornicarij; neq; aduletri
z. vbi s. ¶ Sup ser. lxxij. f. dixi d illa specie
lururte; vtz adulfo qd fit. z qbo modis comit
cat. Nūc psequē dicere tredo: q valēt ad dresta
rōez illi pci i pccari. Pro q norādū qadultriū
pōt oñdi gūe z abomiabile pcm ex plib. vtz

- Per naturā
- Per figurā
- Per scpturā
- Per penam
- Per genituram
- Per fidei violationē
- Per corpale occisionem
- Per diuinā vltionem

B **Grati**
tas p. ad
ulcerij
oñdit in
lapidib.

¶ Prio adultriū oñdit eē abomiabile z gnde
pcm p nām. Nacura ei duplici via oñdit adul
terij eē gūe pcm valde. vtz ilapidib z i bzuej
aialib. Prio i lapidib. Nā dē Albert^o li. d mi/
neralib. q magnēs cerro mō applicat^o d q nūc
raco. oñdit si vxoz sit casta vl aduifa: p qd fact
nā oñdit q; deestabile fit pcm adulterij. Rur
sus scdo Ari. in li. de aialib oñdit b idē in bu
ris aialib. Et allegat Bartholo. in li. de pzie/
ta. rez dices. q Liconia mas viuēte femia col/
rus cā cū alijs nō se associat: sed q ad nidū z ge
nerariōis officiū femie fidē seruat. Et qñ mas
aliq casu adulterij vl cōcubitū alienū i femia
pferat. vltē^o fecū nō cobabitat: s; rostro eū
trāsuerberat z necat. Et de hoc diē pulcrū exē/
plū Alexander Neckam in li. de naturj rez. de q
daz milite q ciconiā sepe aduleratē vidit: que
mox post coitū cū adultero se i fonte lauit. Et
miles hoc aduertēs sonre obcurauit. Luz igit
ciconia itez adulerata fuit: z ad fontē lauā
da veniss; z fonte obcurato se balneare neqree
ad nidū cristis redijt. Mas vero rediens z fe/
torē adulterij senties: cōtinuo exiuit z maximā
militudinē ciconiaz secū adduxit. Et post lō
gaz cōcerationē ciconiā adulerā deplumauit
z dilaniante: qua dilaniata altera comes quasi
marito se associat. Idē recitat Plini^o de leone
Et habet i ppteracib rez li. xvij. Aleena cū
p feruore libidis pardoni se ptingit: leo turpē
cōmixturā p odore sentit. Et nisi post aduerti
um in flumie abluta fuerit: si ipam depbēndit
stati punit. Et ideo aduleras fugit z nisi ablu
ta ad maritū nō redit. Ecce quō p naturā exps
se apparee turpitudō adulterij. ¶ Scdo adul
terij oñdit esse gūe z abomiabile pcm p figu
rā. Un Gen. ij. dicit. q de Adam z Eua siml
iūxit. z tñ vna vni associante: dices. Et sic duo i
carne vna. Et ppter hoc relinqt hō patrē z ma/
trē z adherēbit vxoz sue. vtz: quātū ad cobay
bitationē: i figurā q p pmaria cōiugij iustitio
nē alteri nō licz p adulterij se cōiugere. Et p fir
mat Gen. vij. Ubi legit: q eū dñs gen^o huma
nū p diluuiū pdere voluit: rot viros qe femias
in arca seruari iussit. In signuz q tñ vna vni
dberet copulari p cōiugij: nec ad quācūq; aliā
psonā altera pec copule viuēre licerz accessus
p adulterij alicui cor. Ecōtra faciētes libidini
vacant: vt equ^o et mulus qbō nō est. intellect^o
Tobie vlti. imo sūt bestialiores equis: vt ostē
dit Amb. in hexame. Et habet. xxxij. q. v. Hor

Q **Quisio**

In bzuej
aialib.

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

B **Figure**
ostēdunt
adulteri
um gūe
peccatū.

¶ Quarto adulterij oñdit eē gūe pcm ex pu
nitione siue pena adulterj s; legē diuinā z bu
manā istigēda. Un Levit. xx. ait lex. Si mecha
rus qd fuerit cū vxozē pximi sui: moze mozia
tur mech^o z adufera. Et Deut. xxij. dī. Si dor
mierit vir cū vxozē alteri^o vterq; mozia^o / adul
ter z aduifa. Grauis vtzq; pena ē qñ vraq; p
sona mozi aduifcat. Idē habet Jo. vij. de ad
ultera. Nā scribe z pharisei ducēs ad Iesum
multerē in adulterio depbēsam dices dño.
Hec mulier mō depbēsa est in adulterio. In le
ge autē Moyses mādauit nob hmōi^o pidare.
Idem parz ij. Regū. xij. vbi domin^o ait ad Da
uid. Non recedat gladius de domo tua in sem
piternū: eo q desperes mei: z tuler; vxozē Urie
ethei. Et hoc factū est qz frat occidit fratēz vt
Abfalō Amō. vt pzybidē. xij. z Salomō Ado

redus. vbi dī. quonā equ^o cōparē suū diligit
z cū alijs iugū trahere nescit. q igit cōiugale su
um repudiat z sepe murādū purat: peoz eq
exat. Hoc idē etiā oñdi pōt p fictionē poetica
Derisibilis est em a sapiētib q sue voluptatē
p vna sacrificare potuit: z sine cā aliā quēsiuit.
Un fingit Ouidi. iij. metam. Cū Ven^o vxoz
Vulcani marito spero cū Marte aduifa: uir
sol q oia respicit b Vulcano reuelauit. q explo
rās qdā vice Martē cū vxozē sua venes; vtz
tē iuenit; tūc ipos catena adamācina iusibit
sil colligauit: ita q se de loco mouere nō pore/
rāt z patefacē celi ianuis oēs deos ad ridiculū
prouocauit: z ipos rotē celesti curte spectaculū fe
cit. Lōiūtionē etiā marr; cū venere tāgit Ar.
ij. Polit. Sic reuera qñtūq; aliq sit bonoz
moz z pulera: si quincit ab hoib; adufera: res/
putabit abomiabil z derisioē digna. ¶ Tertio
adulterij oñdit abomiabile p scpturā. Nā ad
ulterij est pceptū decalogi Exod. xx. vbi diē
dñs. Nō mechaberis: z nō pcpisces vxozē px
imi tui. Et ibidē i ordie pceptoz apparet expse
q turpe sit adulterij. Nā post phibitionē hoj
miciūq; et an phibitionē furri: ponit phib i
adulterij. in signū q mai^o ē qz furtū: z modicū
min^o qz homicidiū. vt bñ norauit Clemēs pas
pa. z bi. xxxij. q. vij. i ca. qd i oib; vbi dī. Quid
in oib; pccis adulterio gūi^o? Scdm em i pēis
tenet locū: z phibitionē qdē homicidio affimā
lat adulterij. Cū em vir z mulier sint vna caro
q aufere vxozē sue se: idē ē acsi seipm sibi aufere
ret. vñ gūi^o videt qz si hoīem mularat. qz ibi
tñ pecē corpis alic aufere: b autē se totū vxozē
aufert. Exupar at oē furtū. qz fides mulier; q
ibi tollit marito z ecōtra. melior ē oi frena suba
Et etiā cū illd qd ibi aufert sit rōnal creatura q
est melior omi possessioē frena. Et b bñ innuit
Prover. vj cū dī. Nō gndis ē culpa cū qd fura
tus fuerit: furat em vt esurireē ipleat aiām. dep
bēsus at reddet septuplū: z oēm subam dom^o
sue tradet z libabit se. Qui autē adulf ē pē corz
dis inopiā pder aiaz suā: turpe vidētē z igmā
niā cōgregat sibi: z opprobriū illi^o nō delebit.
¶ Quarto adulterij oñdit eē gūe pcm ex pu
nitione siue pena adulterj s; legē diuinā z bu
manā istigēda. Un Levit. xx. ait lex. Si mecha
rus qd fuerit cū vxozē pximi sui: moze mozia
tur mech^o z adufera. Et Deut. xxij. dī. Si dor
mierit vir cū vxozē alteri^o vterq; mozia^o / adul
ter z aduifa. Grauis vtzq; pena ē qñ vraq; p
sona mozi aduifcat. Idē habet Jo. vij. de ad
ultera. Nā scribe z pharisei ducēs ad Iesum
multerē in adulterio depbēsam dices dño.
Hec mulier mō depbēsa est in adulterio. In le
ge autē Moyses mādauit nob hmōi^o pidare.
Idem parz ij. Regū. xij. vbi domin^o ait ad Da
uid. Non recedat gladius de domo tua in sem
piternū: eo q desperes mei: z tuler; vxozē Urie
ethei. Et hoc factū est qz frat occidit fratēz vt
Abfalō Amō. vt pzybidē. xij. z Salomō Ado

Fabula

L
scptura
oñdit ad
ulterium
abomiab
ile pcm

D
Punitō
siue pena
adulfoz

Quisio

Sour

no bñ

De gravitate adulterii.

nia. *ij.* Reg. *ij.* z filii surrexit p̄ p̄m: qz Absalon *ij.* Dd. *ij.* Reg. *xv.* vbi et b̄ qz Absalon manifeste corā oibz dormiuit cum vxoribz p̄is sui David. Hoc em̄ pdixit ei p̄pha Nathan dicēs ibidē. *xij.* Et dormiuit cum vxoribz tuis i oclis sol̄ huius. i. maifeste corā oibz. vt de Neco. d. *ly.* Etia ip̄e Dd p̄ vniū simplicē hoicm̄ suū suū fuit cōfusus in facie. Un̄ Semei dixit ip̄i Dd. vt ba. *bet. ij.* Reg. *xvj.* Egredere vir sanguinū z vir belial. Ecce quōs maledixit regi David in facie. Nec aut̄ oia sustinuit David p̄pter adulterius cōmissuz: vt ei pdixerat p̄pha vbi s. *ij.* Re. *xij.* Nec solū diuina lege sic punit adulterius: s̄ etiā lege hūana z mūdāna. Hāc legē mores duris/ sine olim saxonēs adhuc gētilēs obf̄uauerūt sic sep̄it Bonifaci⁹ mogūtinus ep̄us Echibal do regi anglie. vt de Helinādus. Et habet in spē. *Unce. bist. li. xxiij. c. lviij.* vbi sic ait. *Bu diuini⁹ qz el̄pnis incēsus furta z rapinas p̄bi/ bez: z pacē diligit: z defensor pauper z viduar/ sis. z in deo gr̄as agim⁹. Qz vo legitimū m̄ri/ moniū sp̄nis si p̄ castitate faceres laudabile es set. s̄ qz in luxuria z adulterio z cū scimonia/ libi voluptatē est vitupabile z dānabile. Qua p̄pter fili charissimē penitēre z mēozare q̄sur/ p̄ se dono di te alijs dñari/ z ad ei⁹ inturiā ser uire libidini. Et seq̄. q̄ adulterius sic ab dōesta re pegrinū docet nos aliene gēnis istitucio. Nā i antiq̄ saxonā vbi nulla ē ch̄i cognicio: si vir go in parna domo vel maricata sub iuge fue rit adulterata: manu p̄p̄ia strangularā cremat. z sup fossam sepulre coruptoie suspēdit: tunc angulocē⁹ vestibz absēsis caste m̄rone eā fla gellat z cultell̄ pungit. z de villa in villā misse occurrūt: graui⁹ flagellātes donec eā iterimāt. Nec ibi. Ecce q̄rū dētestabānt gētilēs adulter/ riu. qd̄ q̄ facere debēt ch̄ianit. Et iō Susanna poēt̄ elegit inocēne m̄ri: q̄ vitā saluādo adul terari. Dan. *xij.* ¶ Quinco adulterius ostēdit esse grāde pecc̄m̄ ex p̄uersione genture. Nā ex adulterio nati coiter sūt viciosi z male mori/ gerati. Et h̄ duplici rōne. P̄mo p̄p̄tēntiū imi/ tate em̄. qz vt de poeta: sequit̄ p̄m̄ suā. ples. Sc̄do p̄pter castigatiōis z discipline defectū. qz tales p̄uri vel dūm̄tēnt cū m̄re: q̄ nō castigat filios t̄les: eo qz cōit̄ illos m̄ri⁹ diligit. vel cū p̄ somis c̄r̄neis: q̄ d̄ m̄ri⁹ p̄uri nō sollicitat. Et h̄ est qd̄ zminat anglie Bonifaci⁹ marer̄ sc̄ri bens regi anglie. Et h̄ in canōn. di. *lvj.* Si gens dicēs. Si gens angloz sic p̄ istā puincia i. frāciā diuulgatū ē: z ab ip̄is paganis ip̄ope riū nob̄ obijc̄it: sp̄res legalibz z nubijs adulter/ rādo z luxuriādo ad istar sodomitice gēi fedā vitā duxerit. de est̄ z mixtiōe m̄re fecū existimā dū ē degēs p̄p̄los z i ḡbiles et furēces libidie fore p̄c̄sādos. z ad extremū vniuersam plebē ad dētorā z i ḡbiliorā q̄gētē. z nouisse nec i bel lo sc̄lari fore: nec i fide stabile nec honorabile hoibz nec dō amabile eē v̄curā. sic alijs gētibz hispanie z puincie burgūdie p̄c̄gite: q̄ sic a deo*

Ep̄m̄.

Peruer/ sio geny cure.

recedētes fornicari s̄: donec iudex talis crimi nū viciēs p̄as p̄ i ḡminā di z p̄ saracenos ve nire z seuire pm̄sit. Dec Bonifaci⁹. Ecce q̄n/ ta mala sequūt ex adulterio siue p̄ generationē pueror̄ ex adulterio cōceptoz imo z multa alia sequūt mala. vtz exheredatōes filioz z filiaz: qz si mulier adultera generat filiū aut̄ filiā ex adulterio. iste nutrit̄ i domo parna canq̄ beres. Et sic ver̄ heredito fit p̄iudiciū: qz spoliant̄ he reditate eis debita q̄ntū ad ea q̄ p̄ueniūt h̄mōi filio aut̄ filie ex adulterio zc. Et qd̄ nō min⁹ dolē dū est: dū m̄r̄ ad cor reuertit p̄nias agit: quātū i se ē obligat dare ordinē ne veri heredes spoli ent̄ hereditate sibi d̄bita: z nō p̄t hoc facere si/ ne sc̄dalo. Et sic sepe ex negligētia vel hūana recūdia incidit i dep̄sitiōem z s̄ilia p̄cula. Jō d̄ Ec̄ci. *xxij.* Mulier relinq̄s v̄z suū pecca cabit: statues hereditatē ex alieno m̄rimōio. Quis ē p̄r̄ dūm̄ erare cetera mala q̄ ex adulterio sequūt: ic̄est̄ m̄st̄ipler̄ ex i ḡr̄tā: q̄ r̄i aliq̄ mō alleuiat nō em̄ excusar. q̄ciēs illo mō q̄s coḡcit z sangul neā suā: q̄ciēs ē: si fas ē dicere) q̄s dūc i vxorē z sanguinea v̄l forte foroz suā: aut iordiare talē coḡcit: p̄z h̄ culibz diligit̄ adulterius artēdēt Jd̄ d̄ fornicatōe simplici. Stat ei p̄z alicui⁹ adulterari cū certa muliere i v̄l extra m̄rimoniū existēt: ex ea filiā ḡnare. z postea illo d̄f̄ico filii ei⁹ h̄uic filie copulari m̄rimoniū saltē q̄ ad estimatōez hois: vbi corā dō nulluz ē m̄rimo niū. v̄l forte talē ē m̄rimōiū coḡscere zc. Ecce horreda mala d̄ q̄ h̄o raro cogitat. ¶ Sexto adulteriu ostēdit eē ḡue pecc̄m̄ ex fidei fractōe siue violatōe. Nā vicio adulterij violat̄ fides data iuge i sacro m̄rimoniū. vñ mulier adultera pec cat i deū violādo sacm̄ qd̄ signat̄ in dissolubile v̄nionē ch̄i cū ecclia: dicente ap̄lo ad Ep̄h. *v.* Hoc sacm̄ maḡnū ē i ch̄o z ecclia. In h̄ m̄li/ er peccat cū se adultero cōicat. Sc̄do peccat i v̄z dupl̄: vtz fide illi frāgēdo: z falsuz hēdez (vt dictū ē) sibi substituedo. Tertio peccat i plē quā reddidit i ḡbile et ad ecclias ticas dignitates ihabile: si saltē h̄ ostaret ecclie. Sed q̄uis sepe t̄les ex i ḡr̄tia admittit̄ rāq̄ legitie gentit̄: ex h̄ m̄r̄ nō excusat qz quātū i se fuit filii ihabit lē fec. idē d̄ p̄e siue d̄ viro. Jō d̄ Ec̄ci. *xxij.* (vt sup̄ dictū ē) Mulier relinq̄s v̄z suū pecca bit: statues hereditatē ex alieno m̄rimoniū. Et stati seq̄. P̄mo ei i lege altissimi i creditib̄ fuit. Sc̄do v̄z suū relit̄. Tertio i adulterio fornicata ē: z ex alto viro filios sibi statuit. h̄c i ecclia adducit̄: z in filios ei⁹ respiciet. Nō tradēt filij ei⁹ radices: z rami ei⁹ nō dabūt fructū. derelin q̄ne i maledictū m̄ozā illi⁹: z dedit̄ illi⁹ n̄ de lebit. H̄c i eccl̄i Neco vbi s̄. Et breuē exp̄dit Neco. d. *ly. sic.* Mulier relinq̄s v̄z suū pec. qz tenet ei obedire z d̄bitū reddere statues hereditatē. i. h̄edē viri sui. Ex alieno m̄rimo. q̄n v̄z adulter̄ ē: v̄z alligat̄. z sic filii quē ex eo p̄cipit puat hereditate parna: z ip̄m istituit i alicā L. P̄mo. i. le. altis. i. creditib̄ fuit. q̄ dicit. Exo. *xx.*

Uer/ her redibz sic p̄iudiciū p̄ adu/ rum

corpal oc asio seq̄ adulter/ um.

fid̄ casio lat̄ in ad ulterio

3 Diuina v̄l no. Ex̄pluz.

mala p̄ uenit̄ ex adu/ l̄o

No mechaber[Sedoviz suu reliq[Jabur[es
 corpe suo p[roic[n[habear ei[p[ar[s[vir. j.
 ad Loz. vij. Et ec[on[arfo [Tero[adu[forni.
 est z ex alio viro fili. sibi stacuit .i. marito suo
 [hec i eccl[ia adduce[.i. in p[stio cora iudicib[
 [z i filios ei[respicit[ ] v[er[v[ic[legitimi v[l[il[
 legitimi. Est pben[illegitimi e[ic[ent[d[domo
 mariti. Jo seq[[N[crader[filij ei[radices] q[
 n[stabilien[i hedicace mariti [z rami ei[ ] .i.
 filij filioz [n[dabu[fructu[ ] .i. n[p[spabu[. Jo
 subda[[b[relinq[re i maledictu[meoz[ei[ ] sez
 m[ris adu[tere. cui maledic[boies miseria fill
 o[adu[terinoz videtes [z dede[illi[n[dele
 bit[ ] sez cora deo si p[seueret i malo: nec eti[co[
 ra doib[vsq[ad magnu[eps. Ecce q[nta p[fusio
 ne z q[nta mala de Sapi[es p[sp[erem[d[adu[
 tero z adu[sa. Et p[cludit di. [Et ag[set q[vere
 licit[s[ ] sez ceri viri z m[teres [qm[mibil meli[
 e[q[timor dei] sez filial[q[cauet offensaz dei [z
 nibil dulci[ ] sez anie h[ri palatu[h[ri dispositio
 [q[respicere i m[dar[dei] v[ic[ea ar[ed[do et
 ope ipl[do. Ne tibi. [Septio adu[teriu[on[dit[
 ce q[ue p[em[p[corp[ale occasion[. Un[David
 p[adu[teriu[cu[Bersabee vxore Urie fec[occi
 di v[ir suu fidel[milite. ij. Re. xi. Jea. p[bdolor
 sic q[tidie. Quor ei clades: q[homicidia p[ige
 r[p[adu[teriu[nemo enarrare sufficit. q[eti[
 civitates z p[li[d[solari z ier[fecit. sic h[ri p[ri i d[
 structioe troie p[Helen[; ve p[ri s. ser. liij. Et
 Nec e[necessariu[adducere h[stozas: q[q[tidia
 nis exp[er[is claz existit. Lu[em[mulier adu[te
 raf mo[p[ri v[ir odit: v[ei mo[re[op[ar: imo
 aliq[i mo[re[machinat. z ec[tera id[de viro: q[
 cu[amore alteri[mulier[p[cipit: ilico su[odit:
 q[h[ri on[dit Alan[i li. de p[leacu[n[edic[es d[in
 sano mulier[amore. Ad[ib[i facin[mulier dis
 currit. Et i ment[morbi dec[ille furor N[ra
 p[em: frat[eq[foroz vel sp[sa maritu[fraude
 necat zc. [Octavo adu[teriu[on[dit[grave
 p[em[ex diuina v[itione. Hoc em[p[em[licz eti[
 fuerit occultu[mirabil[t[legi[a d[no v[itu[si
 ue p[nicu[. N[Petrus damiani refert. z h[ri in
 speculo Vincen[li. xxy. ca. lxx. q[cu[parisi[vir
 q[da in vigilia Bernasij z Prothasij mane sur
 geret: boues suos ad pasqua remortoz[duce
 ret: q[da vicin[se illu[febricitare simul[lectu[
 vxoris igredit[. qu[illa maritu[estim[ample
 crif: z ille ea statim violans recessit. nec muleo
 post marit[redijt: lectu[reperit. Cui vxor expo
 bras ait. Optie poter[hodie eccl[iaz broz mar
 ryz igredi: q[tibi est c[origia cu[ceteris ch[ianis
 Luq[ille atonitus inq[eret qd loq[ret: z p[ordi
 ne re didicisset: p[sternari m[ere co[gu[er[se esse
 delusos: tand[resup[ro spu[a d[no vindic[po
 stulab[. z vr latente adu[te[nocu[faceret fla
 gitab[. qd plura: Nox facto mane adu[de
 m[de plen[seipm[laceras eccl[iam inerauit. m[
 guissimo ipeu[i terra se p[cipit[as: m[ad parte
 rem caput allidens: modo ad pavimentu[se p[
 Stern[. tand[infelic[spiritiu[cora p[lo exbala

uit. In gestis eti[Bagolfi ve habet in narra
 torio comuni: legit q[p[pe erat castissim[z cu[q[
 da die emisset hortu[in gallia: statim cepit ibi
 fons scaturiri in boreo Bagolfi in bur g[ndia.
 circa que d[q[da die cu[vxore sua adu[tera se[
 deret: z illa de adu[terio argueret: illa q[forni[
 negaret: dixit ei b[ri[Bagolfus. Denu[bra
 chium tuu[z lapillu[in fundo fontis recipe. z si
 manu[illesam ex[eraperis creda[q[innoc[sis.
 t[ic illa secura brachi[immerfit: z illud velue
 ab igne cobust[ex[erapit. sicq[sc[is p[re medi[
 substantie sue adu[tere dimisit: z per se m[stic.
 qui tand[dormit[in domo ab adu[tero cler[
 co occisus fuit: z m[ris miracul[claruit. [Ex[pluz
 eti[deus malicia adu[terij signo v[ic[cat/ per
 iudiciu[zelotypie declaraf. Un[Numeri. v. nar
 ratur: imo m[datatur. q[si vir spiritu zelotypie
 aduersus vxore[vel ire vel ex[suspicionem fuerit
 concitatus/ aqua amarissima cum ex[ecratione
 sacerdotis maledicta ad veritate[inueniendaz
 eam bibere oportuit in c[ospectu domini: dic[
 te sacerdote. Si no[dormiuit vir alien[tecuz:
 etsi no[es polluta/ deserto mariti thoro: non ti
 bi nocebunt aque amarissime. Si aut[declina
 sti a viro tuo atq[polluta es: z cocubisti cum
 altero viro: his maledictioib[subiacebis: de
 te d[ns i maledictione[z ex[pluz c[eteroz in p[lo
 suo: cocubere scere faciat femur tuu[z tum[es v[er
 rus tu[d[st[ruat. ingredien[aq[maledicere v[er
 tre tuu[z v[ero tumescere pur[escat femur tuu[.
 Et r[ndere oportuit muliere[ad ista maledictio
 Am[am[. [Dubitat[circa p[missa U[ri i actu
 adu[terij q[p[ccat[viri q[m[teres v[ec[ouer
 so: Ad ill[dubiu[dicendu[est p[ri: q[vir z m[ter
 adu[terat[es eq[it[p[ccat[q[ntu[ad fidei fractio
 ne. p[ri: q[v[q[al[eq[it[obligat. r[atu[ei vir ob
 ligat mulieri q[ntu[ec[orra m[ter viro. z i[q[ad
 h[pares i p[cc[iudicant. ve h[ri. xxxij. q. v. p[cepit
 vbi d[Hiero. Ad no[licz femis/ eq[no[licz vir[
 z ead[fuit[pari c[oditioe censet. Sic eti[vult
 apl[dice[q[vir no[h[p[ar[sui corp[is/ s[muli
 er. z ec[ouerso. j. ad Loz. vij. Sic z ch[iana reli
 gio in v[erq[sexu adu[teriu[pari r[one p[denac
 g[sequit[q[q[ntu[ad fidei fractione[pari p[cc[pec
 cat[. [Sec[do dicendu[est q[inq[ntu[vir e[caput
 m[teris: t[ic a d[teriu[viri e[q[ntu[adu[terio mu
 lieris. Un[vir fm Bug. in de adu[terinis coui
 gijs est fortior ad resistendu[p[apiscete: z habet
 r[one maiore. z habet muliere[ad regenduz sibi
 comissam. Et ideo direcevir adu[terando aut
 fornicando grauius p[ccat[q[mulier licet v[er
 q[p[ccat[moraliter. Et xxxij. q[st. vi. Indigna
 ter. dicit Augusti. q[tanto grauius viros pu
 niri oportet. quanto magis ad eos pertinet in
 virtute vincere: z exemplo feminas regere. Et
 cap. seq[nti. dicit Augusti. Tu exigis ab vxore. s[st
 de: z no[vis h[reddere vxori. Et subdit. Vis tu[
 domu[capite p[edere deorsu[caput ei m[ter[vir
 vbi ar meli[viuut m[ter q[vir/ dom[capite p[
 det deorsuz. O deus q[ntens hoc p[tingit: z b[ri

Ex[pluz

Ex[pluz

R
Vir z v[
for seq[ue
p[ccat[in
adu[terio

Vir q[ntu[
p[ccat[
muliere
inquatu[
caput.

U[er[ben
credib[sic
iudiciu[
p[adu[te
riam

D
corp[al[oc
asio seq[ue
adu[teris
un.

S
fid[ex v[ro
at[in ad
u[terio

J
Diuina vl
no.
Ex[pluz.

ala p[
em[icia
ad u[te
o

De Incestu.

sine peccātia: vbi apce scit. est fas est dicere et
i hac caritate: q' viri si adulteri et boestias hnt vpo
res: q' nec audēt maritos (sicuti licite possent)
arguer: minas vir morte: minas mala mlta. z
ita infatuat vt et dicere audeat se posse facere
qd velit: q' ipse sit vir z rector. nō arēdat sales
ea q' dixi: q' vitz vir z mlter ad paria iudicant:
q'zū ad fidei fractōez. S; dolēdū ē q' sepe ma
iores citat: hec scitū z sustinēt. iō nō mirē q' n
q' si aduersa: si p'clā: si dāna: zc. eos p'ringit.

Z
Ex accū/
te mlter
q'ur' pec
car q's
vir.

Tercio dōm est q' ex accūte bñ p'ringit q' g
uius peccat mlter q' vir. vitz p' mala q' inde
sequit. vtz s. **F. B.** Sequit em q'nc occisio
plus: ipeditio p'cept'. p'curatio abozlus: aggr
uatio filioz legitioz i hereditate eis debita: q'
solia filijs legitis debet. vt b; q' filij sine legi
ti. i. c. trāsmisse. de b. s. lxxij. **M.** Ecce q'ra ma
la veniūt ex adultio. iō p'z ipm esse g'ue p'cm.
Un z g'ciles adulteriu g'uit puniūt. **L. x.** em
romanoz fuit vsq; ad epa Theodosij imparo
ris ch'ianis: adulterā p'peruo antro clausaz ma
nerē: ea vt scoto lenones vti poterant. Sed
Theodosij impator hac penā in aliā cōmura
uit. Uidit em Theodosij malū esse z p' deū vt
q' adufla fuit cogere ad peccādū vltē. Nā
q'lib; p'co moztū g'uit offendit d's. qd arēdere
dberēt isti q' ad lupanaria q'nc mltes delinqn
tes trahi p'mittūt. **Sar' g' q'lib; icelligere p' q'
grāde malū sit adulteriu. Rogem' g' deū vt a
taro malo nos custodiat: z vt pure sibi futen/
tes vitā eternā p'sequi valeam'. Amē.**

**De q'nta specie luxurie: vitz de Incestu.
Sermo. LXXXII.**

Omnis homo ad
primā sanguis sui nō accedat: vt re
uelat turpitudinē eius. **Leui. xvij.**
In p'cedētī f'mone augist' quō adulteriu sit g'
ue p'cm ex plib; cāis. q'ra etiā mala sequent' ex
adultio: p'p' q' merito horrēdū est. An ē vir ad
ulterās g'uius peccet q' mlter: aut ecōuerso.
Nūc p'nt in p'nti ser. dicere incēdo de incestu: q'
tū malū z q'z horrēdū sit. **Pro g'ra Aue. Omis
hō ad. pri. sang. sui nō accē. zc. vbi s. C. Pre/
missis illis q' dixi de incestu ser. lxxvi. B. vitz
qd sit: z q'z mōis p'mittat. Nūc vidēdū erit d'
his ex q'z h' p'cm reddat aboiabile z delectabi
le. **Pro q' norādū q' incestus abomiabilis situe
delectabil' oñdit ex plib; siue p'pter plura.****

B

**Ex natura
Incestus often
dit delectabilis**
**Ex fictione poetica
Ex scriptura diuina.
Ex prohibitione eccl'astica.**

Exēpla

Prio incest' oñdit abomiabil' z horrēd' ex nā.
Nam incestū q'da bzura aialia horrēt: z p'p'is
m'ib; iūgi cauēt. sic h' oñdit **Arist.** in li. de aia
lib; p' duo exēpla. **P**rio de camel' di. q' camel'
sup m'ies nō ascēdūt. qd p'bat tali exēplo. **D**ū
camel' sel' veneris vti veller: custos cameloz
caput m'is ei' opuit. z sic camel' nō estimans

ē m'iem suā: sup eā ascēdit z eā coguit. **L**ū āe
postea illā discoop'tā vidit: z cū q' p'iuē fuerat
coguit. mox furibūde moztēs custodē eāq; h'
facinoz' suggestore cū infecit. **C**ōm exē
plū ibidē narrat di. q' apud scythias eq' g'noia
fuit: q' vald' g'nosos eq's genuit. **R**er ar scytha
ruz cupiēs h'ie oprimū equū: ausit ad equā ad
ducere equū filiū suū. q' m'iez cog'scere renuit
eādē coop'tā i'gram ascēdit. quā cū postea dnu
datā coguit: fugit z scip; p' p'cipia p'ccit. **I**n
q' vitz oñdit q' delectabil' sit p'iuēio hoim cō/
sanguicare aut affinnare iūcroz: exq' nā i' bzū
ris talē p'iuēionē abhorret. **C**ōm oñdit in
cest' ē horrēd' ex fictione poetica. **U**n **Quid'
z. Metam.** fingit q' **L**ynara filiā pulcerrimā
habuit noie mirā. q' ipm incestuofo amore dile
xit. **E**t ipi' p'p'itū ardēt desiderio p'cupiuit:
p'ū tñ h' fr'elare timuit: z quō licitū ēcē filiā p'ū
p'ūgi secū disputauit. oñdēs quō vacca p'ū iū
git: et caper capre: auis aut. **E**t q' ē i' q'dā g'ere
h' soler fuari. **E**t postea dicit: q' malig' ē lex q' p'ū
um p'cipit. **U**n ait. Felices q'z ista licēt hūana
malignas cura dedit leges. **E**t qd nā reliq' iui
da iura negat. **S**ēces tñ cē ferūt: i' q'z er nato
genitrix: z nara parēt iūgit. **E**t p'ccas gemia/
ta crescit amore. **M**e miserā q'n nō nasci p'rigit
illic. **Q**uia igit' amore p'ano isanuit: z h' a p'ie
arētare n' p'p'it: p' d'p'atioē se suspēdere vos
luit. qd dū nūct' ipi' cōperit: p'ū d' q'dā pulera
puella sibi tradēda suggestit: q' tñ ab eo videri
nollet. **E**t sic p'p'iaz filiā cō i'g'are sibi adiūxit.
quā ē ip'eguit. **Q**d dū p' coguit: p' facit turpi
tudie isanuit. z euagiatō gladio filiā fugiētes
inficere conat' fuit. **M**irra āe p'puzrimē hor
rēs: d' **V**enerē p'rtē vt ipam i' arborē mutaret.
ne si i' mōdo remāeret hoies eā iterficeret. v' ne
moztēs ad i'feros dēcedēs sua turpitudine moz
tuos cōramiaret. sicq; i' arborē sui nois fuit mu
rata. q' ad huc p' dolor' amaritudie g'uras ama
rissimas fūdūt. **H**oc iō fingit **Qui.** qz voluptas
icest' passioē p'cupie durāre nimis suauis ap'
parz z d'lectabil' videt. sic appuit i' amō sorozē
suā thamar corūp'te: q' eā t'aro amore dilexit:
vt ei' amore egrotaret. postq; tñ eā vi opp'sit
z sue voluprati satisfecit: eā se etē z mag' odio
nimis eā crosaz hūit: vt mar' eēt odiū q' eā ode
rat: amore q' an' eā dilexerat. **U**t b; q'. **R**eg. xij
q' p'f' h' ab absalō fr' suo icet fec' fuit. **Q** **L**er/
tio incest' oñdit horrēd' z abomiabil' ex sc'pura
diuina. **U**n de lex **Leui. xvij.** **Q**is hō ad primā
sanguis zc. vt i' thēate. **E**t postea specificat de
m'ie sorozē: nepci. vbi dicit. m' tua ē nō reu elab
turpitudine ei'. **E**t seq': turpitudine soroz' ma
tris tue: n' reuelab: qz caro m'is tue ē. **E**t seq':
tal' coit' icest' ē. **E**st igit' tal' abomiabil' ex sc'ri/
ptur'. **U**n apls. j. **L**oz. v. illū fornicatozē sarba
ne tradidit: q' cū nouerca sua peccauerat q's p'
h' p'cm efficit q's sic canis: q' nō reueret m'ez
nec sorozē i' veneris. **Q**uarto incest' oñdit
horribil' z abomiabil' ex p'hibitione eccl'ie. **N**ā **R**

B
Fabula
medi' est
ad p'p'm
obricēda

D
Incestu
ol' cōde
nat' p' tu
ra eccl'ie
stica

D
Degen
re ad bo
redicādū

B
delectabi
lis ad cō
uiaz dū

E

L

Exēpla
v
d
v